

Mengglobalisasikan Sistem Piawaian Standard Halal Malaysia di Peringkat Dunia

Mohd Al'Ikhsan Ghazali, Siti Salwa Md. Sawari*

Fakulti Tamadun Islam, Universiti Teknologi Malaysia Kuala Lumpur, Jalan Semarak, 54100 Kuala Lumpur, Malaysia

*Corresponding author: salwa.sawari@gmail.com

Abstract

The need to establish a global halal standard is currently the most important issues in the halal industry. This result from diverse halal standard appear within the country due to the presence of various authorities in determining the halal status. Thus this paper will discuss, the needs of the global halal standard to be implemented. In addition this paper also describes the advantages and disadvantages of halal standards in Malaysia towards global recognition. The results of this paper found that the global halal standard is essential in order to avoid misunderstandings, confusion, abuse and loss halal certificates on behalf of employers. So with that should be clarified here that the globalizing standards of halal standard is important to ensure that the industry continues to be competitive at the international level.

Keywords: Halal; global standard; advantages and disadvantages

Abstrak

Keperluan untuk mewujudkan satu standard halal global kini merupakan isu yang paling penting dalam industri halal. Ini kerana, perbezaan standard halal bukan sahaja antara negara tetapi juga di setiap negara berikutan kehadiran pelbagai pihak berkuasa dalam menentukan status halal. Maka dengan itu kertas kerja ini akan membincangkan apakah keperluan standard halal dunia di laksanakan. Selain daripada itu kertas kerja ini turut menerangkan kelebihan dan kekurangan standard halal yang ada di Malaysia ke arah pengiktirafan global. Hasil daripada kertas kerja ini mendapati bahawa proses penyeragaman atau menetapkan standard halal global amatlah perlu bagi mengelakkan berlakunya salah faham, kekeliruan, penyalahgunaan sijil halal dan kerugian bagi pihak pengusaha. Maka dengan itu perlulah diperjelaskan di sini bahawa pengglobalan piawaian standard halal adalah sesuatu yang penting bagi memastikan industri ini terus bersifat berdaya saing di peringkat antarabangsa.

Kata kunci: Halal; standard global; kelebihan dan kekurangan

© 2015 Penerbit UTM Press. All rights reserved

1.0 PENDAHULUAN

Konsep halal dalam Islam tidak hanya berkisar kepada persoalan keharusan sesuatu makanan atau produk itu boleh dimakan dan digunakan atau tidak. Ia bermaksud sesuatu yang dibolehkan oleh undang-undang Islam (syarak), diizinkan, dibenarkan melalui cara yang sah. Sumber undang-undang Islam ialah al-Quran, Hadith, Ijma' dan Qiyas. Perkataan halal itu sendiri berasal daripada perkataan Arab yang termaktub dalam al-Quran iaitu halla, yahillu, hillan, wahalalan yang membawa maksud dibenarkan atau dibolehkan (Zawabah, Munir & Abdul Muhaimin, 2008). Ini seperti mana yang diperjelaskan di dalam surah al-Baqarah:168

Ertinya: Wahai manusia, makanlah dari apa yang ada di bumi Allah ini, yang halal dan baik-baik. Janganlah kamu mengikut jejak langkah syaitan kerana sesungguhnya syaitan itu adalah musuh kamu yang paling nyata. Ini diperkuatkan lagi dengan penjelasan dari Hadith Nabi,

Maksudnya: Daripada Abu Abdullah al-Nu'man ibn Basyer r.a. رضي الله عنهما beliau berkata: Aku telah mendengar Rasulullah SAW bersabda: Sesungguhnya perkara yang halal itu terang jelas, dan sesungguhnya perkara yang haram itu terang jelas, dan di antara kedua perkara tersebut ada perkara-perkara syubhat yang kesamaran yang kebanyakan orang tidak mengetahuinya. Barangsiapa yang menjaga perkara syubhat maka sesungguhnya dia telah membersihkan agamanya dan maruah dirinya. Dan barangsiapa yang terjatuh dalam perkara syubhat, maka dia telah jatuh dalam perkara haram, umpama seorang pengembala yang mengembala di sekeliling kawasan larangan, dibimbangi dia akan menceroboh masuk ke dalamnya. Ketahuilah bahawa setiap raja ada sempadan dan sesungguhnya sempadan Allah itu ialah perkaraperkara yang diharamkanNya. Ketahuilah bahawa dalam setiap jasad itu ada seketul daging yang apabila ia baik maka baiklah seluruh jasad dan apabila ia rosak, maka rosaklah seluruh jasad. Ketahuilah ia adalah hati

HR al-Bukhari dan Muslim.

Di dalam Portal Rasmi Halal Malaysia (2011), menyatakan bahawa konsep halal merujuk kepada setiap benda yang terhindar dari segala najis, dan mana-mana bahagian binatang yang haram di makan sama ada disebabkan zat aslinya atau proses penyediaan yang tidak menepati syarak. Proses penyediaan yang tidak menepati syarak ini merangkumi juga kepada cara penyediaan, peralatan yang digunakan dalam masa menyediakan. Maka hendaklah dipastikan bahawa semasa memproses atau menyimpannya bahan itu, ia tidak bersentuhan atau diletak berhampiran dengan benda-benda yang di haramkan oleh syarak (Siti Salwa, Nurul Izzah, Mohd Al'Ikhsan, 2014).

Sementara itu, konsep halal yang diterangkan oleh Yusuf al-Qardhawi (2013) sebagai sesuatu yang diharuskan, yang terungkai padanya ikatan larangan, dan diizinkan oleh syarak untuk melakukannya. Menurut Yusuf al-Qardhawi lagi, halal ini menjadi keindahan Islam apabila ia menghalalkan benda yang perlu untuk hidup dan melarang benda yang tidak bermanfaat sambil memberi alternatif atau pilihan lain kepada umat manusia. Sebagai contohnya Islam telah mengharamkan memakan bangkai namun menyediakan banyak daging segar yang boleh dimakan. Islam telah mengharamkan arak tetapi banyak lagi jus buah-buahan yang boleh diminum. Berdasarkan definisi ini, halal dapat dirumuskan kepada sesuatu yang diharuskan Allah SWT kepada manusia untuk memakan, mengguna, dan bermuamalah dengannya. Perkara ini meliputi benda-benda yang terhindar dan suci daripada segala perkara-perkara haram (Mohd Al'Ikhsan & Siti Salwa, 2014).

Dalam kajian Burhan (2000) pula menyatakan konsep halal menjadi satu garis panduan bagi umat Islam dalam semua aspek kepenggunaan (konsumerisme) dan penggunaan (utilitarian) produk dan perkhidmatan makanan halal. Kefahaman pengaplikasian konsep halal ini menjurus kepada penggunaan logo dan sijil halal berdasarkan piawaian yang dibina dalam pengurusan kualiti makanan dan produk guna yang halal. Perkara ini dipersetujui oleh Nor Aini dan Mohd Ali (2013), penjelasan mengenai produk halal adalah satu garis panduan kepada para pengguna bagi mengenal pasti kualiti halal dan kesuciannya. Konsep halal yang diperjelaskan dalam Islam telah menjadi satu garis panduan yang komprehensif dan menyeluruh dalam memberi informasi yang tepat kepada para pengguna. Maka dengan itu Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM) dan Jabatan Agama Islam Negeri (JAIN) di Malaysia telah memainkan peranan mereka dengan memastikan bahawa ketulenan informasi halal yang sampai kepada pengguna adalah benar.

Tambahan pula, hendaklah diperjelaskan bahawa isu halal ini bukanlah menjadi hak milik umat Islam sahaja, bahkan ia memberi kepentingan yang amat banyak kepada umat manusia sejagat. Perkara ini diterangkan di dalam kajian Hayati@Habibah dan Khairul Anuar (2008), halal bukan sahaja merupakan satu konsep yang menitikberatkan kepada asas kehendak agama Islam, iaitu kesucian, tetapi turut mengandungi aspek yang luas dari segi rohani dan jasmani sama ada pada produk yang dihasilkan dan pengusaha produk tersebut. Jika dirangkumi keseluruhan aspek tersebut, pengaplikasian konsep halal boleh diungkapkan sebagai satu perkataan yang menjurus kepada pendekatan yang berkonsepkan kualiti, iaitu sesuatu jaminan kualiti khususnya yang melibatkan pemrosesan, pengambilan dan penggunaan sesuatu produk atau perkhidmatan oleh seseorang Muslim. Hal ini kerana, ia dilihat mematuhi konsep (*halalan toyyiban*) iaitu bermaksud halal serta baik. Maksud baik di sini bukan hanya terletak kepada kandungan produk tetapi juga meliputi aspek kebersihan dan kesucian sesuatu produk itu sendiri. Maka dengan itu faedah dan manfaat daripada penjenamaan halal ini akan memberi faedah kepada semua manusia.

Perkara di atas diperkukuhkan lagi oleh Nurkumala Awang (2012), di dalam artikelnya yang bertajuk “Cabaran Pemakanan Halal, Mendidik Pengguna Bermaklumat”, kajian saintifik oleh para pengkaji telah membuktikan bahawa perkara-perkara halal yang termaktub di dalam Quran dan Sunnah akan mendatangkan kebaikan dan manfaat kepada umat manusia. Manakala perkara-perkara haram yang telah diperjelaskan Islam secara saintifiknya membawa keburukan kepada umat manusia ini. Oleh yang demikian pengguna konsep halal yang di bawa oleh Islam adalah perkara yang membawa kepentingan bukan sahaja umat Islam bahkan kepada umat manusia sejagat. Selain daripada ciri-ciri dan definisi halal yang dinyatakan di atas, Habibah dan Kahirul Anuar (2008) dan Nur Razuan (2010) menyatakan bahawa aspek yang terkandung dengan konsep halal adalah merangkumi aspek Amalan Perkilangan Baik (GMP). GMP ini termasuklah kebersihan makanan, keselamatan makanan, pembungkusan, penghantaran, label, harga yang berpatutan dan hospitaliti dalam penghasilan sesuatu produk. Oleh itu, daripada kefahaman konsep halal mengikut definisi halal dari sumber undang-undang Islam seperti yang dibincangkan sebelum ini, suatu piawaian yang mempunyai panduan lengkap berdasarkan pengurusan Islam sangat diperlukan bagi memastikan penjenamaan halal benar-benar mengamalkan peraturan dan cara hidup Islam.

■ 2.0 KAJIAN LITERATUR

Menglobalisasikan Piawaian Standard Halal

Menurut Wan Melissa Wan Hassan (2007) keperluan untuk mewujudkan satu standard halal global kini merupakan isu yang paling penting dalam industri halal. Ini kerana, perbezaan standard halal bukan sahaja antara negara tetapi juga di setiap negara berikutan kehadiran pelbagai pihak berkuasa dalam menentukan status halal. Demikian menyebabkan kekeliruan dan juga salah faham dalam audit halal dan proses persijilan telah berlaku. Hal ini berlaku akibat daripada perpecahan di antara badan-badan persijilan halal dan rangkaian industri bekalan bahan mentah menjadi perlahan. Kehilangan status halal boleh menyebabkan kerugian yang besar bagi industri yang terlibat seperti industri makanan, produk kesihatan, dan juga industri pembekal daging import. Perusahaan antara yang memahami kesan akibat tidak mempunyai keseragaman dalam penggunaan piawaian halal. Menurut Khairy Jamaluddin, Pengerusi Forum Halal Dunia 2007, antara faktor utama yang menjadikan proses perkembangan industri halal bergerak lambat adalah kerana kegagalan mewujudkan standard halal di peringkat global. Bagi menyelesaikan isu di atas standard halal perlu dilaksanakan. Dan antara standard halal yang kukuh strukturnya ialah yang dibangunkan oleh negara Malaysia. (Mustafa Afifi & Mohd Mahyeddin, 2012).

Umumnya kita tahu bahawa, di sebahagian besar negara anggota OIC, terdapat badan persijilan yang ditubuhkan oleh pihak tertentu bagi menjaga kesucian produk yang diguna pakai. Penubuhan persijilan yang pelbagai ini, telah membawa kepada perbezaan pendapat tentang makanan haiwan, kaedah penyembelihan, pembungkusan, dan juga logistik. Perkara ini telah menjadikan percanggahan maklumat wujud di kalangan pengguna. Bukan itu sahaja, para penguasa industri menjadi keliru dengan status halal yang perlu diikuti. Maka dengan itu, semua sektor pasaran daripada agensi-agensi antara kerajaan kepada peniaga kecil telah mengiktiraf keperluan untuk satu standard halal global yang diiktiraf oleh semua negara-negara pengimport.

Pihak berkuasa Halal setiap negara menetapkan isu halal sama dari sudut istilah mengikut hukum Islam tetapi yang berbeza ialah mengenai isu-isu seperti gelatin, perasa makanan, enzim haiwan, fosfat, mekanikal penyembelihan (Muslim Consumer Group, 2005-2013).

Ini kadang-kadang menimbulkan kekeliruan bagi pengeluar yang mungkin tidak tahu yang kuasa untuk berunding untuk mendapatkan produk mereka disahkan untuk pasaran yang betul. Walaupun industri mengalu-alukan idea mewujudkan standard halal global. Ini dikuatkan lagi dengan penjelasan dari Mustafa Afifi dan Mohd Mahyeddin (2012) di dalam artikel mereka mengenai proses penyeragaman piawaian halal di antara Negara-negara Pertubuhan Islam (OIC). Mereka menyatakan bahawa proses penyeragaman atau menetapkan standard Halal global amatlah perlu bagi mengelakkan berlakunya salah faham, kekeliruan dan penyalahgunaan sijil halal. Maka dengan itu perlulah diperjelaskan di sini bahawa penglobalan piawaian standard halal adalah sesuatu yang penting bagi memastikan industri ini terus bersifat berdaya saing di peringkat antarabangsa.

Standard Halal ke Atas Barangan Kosmetik dan Farmaseutikal

Selain daripada kesedaran para pengguna mengenai penggunaan produk halal, peranan kerajaan juga penting bagi memastikan sektor halal negara berkembang pesat. Hal ini terbukti apabila kerajaan Malaysia mula mengambil langkah holistik mulai dari tahun 2006 lagi kerana kerajaan percaya barangan ataupun perkhidmatan halal yang disediakan boleh dijadikan suatu sumber yang baru bagi pertumbuhan ekonomi negara. (Husain *et al.*, 2012). Hari ini, Malaysia dilihat sebagai sebuah negara Islam yang progresif kepada masyarakat dunia sama ada masyarakat Islam dan bukan Islam. Hal ini mampu membawa Malaysia ke hadapan dalam membangunkan industri halal kerana ianya terletak secara strategik dalam rantau Asia Pasifik, dengan potensi persekitaran operasi yang kondusif, dasar-dasar negara dan infrastruktur institusi penyelidikan yang cekap seperti Perbadanan Pembangunan Halal (HDC).

Ini dapat dilihat melalui kesungguhan Malaysia dalam memastikan setiap inci keperluan pengguna terutamanya pengguna Islam mematuhi Syariah. JAKIM telah bertanggungjawab memantau dan mengeluarkan persijilan halal untuk pengeluar produk penjagaan individu dan kosmetik melalui Standard Halal MS 2200:2008. Standard ini menggariskan produk kosmetik yang dihasilkan mestilah selamat, tidak membahayakan serta memberi kesan sampingan kepada pengguna. Secara ringkasnya, kosmetik halal adalah produk yang tidak mengandungi dari mana-mana bahagian manusia atau bahan-bahan kandungannya; tidak mengandungi sebarang haiwan yang diharamkan oleh Islam atau yang haiwan yang tidak disembelih mengikut hukum syariah, tidak mengandungi alkohol yang berasal dari minuman keras (khamar), juga tidak tercemar dari najis semasa proses penyediaan, pengilangan, dan penyimpanan (MOSTI, 2008). Hal ini bermaksud produk-produk yang dikeluarkan mempunyai kualiti yang harus diikuti sebelum dipasarkan untuk kegunaan para pengguna terutamanya pengguna Islam.

Secara umumnya, produk Malaysia dipantau di bawah Akta Kawalan Dadah dan Kosmetik 1984, iaitu di bawah kelolaan Biro Kawalan farmaseutikal Kebangsaan (NPCB). Biro ini bertanggungjawab dalam memastikan setiap produk kosmetik atau produk farmaseutikal di Malaysia itu telah didaftarkan dan dilesenkan sebelum berada di pasaran. Menurut Garis Panduan Kawalan Produk Kosmetik di Malaysia yang mana telah dipinda dari ASEAN Cosmetic Directive (ACD), produk kosmetik merujuk kepada sebarang bahan yang disediakan untuk menggantikan atau mencantikan bahagian luaran badan manusia contohnya epidermis, sistem rambut, kuku, bibir dan organ-organ luaran yang lain. (Pauziah *et al.*, 2009).

Oleh itu, konsep halal kosmetik merangkumi segala aspek sistem pengurusan. Ianya bukan sekadar fokus dalam aspek sesuatu produk itu mengandungi sumber bahan yang halal atau tidak tetapi meliputi semua elemen yang mesti diambil kira seperti prosedur pengilangan, penyimpanan dan juga logistik (Mir *et al.*, 2010). Semua ini telah dikumpulkan dan dijadikan Standard Malaysia iaitu MS 2200:2008. Oleh itu, untuk produk kosmetik halal, formulasi dan kualiti sesuatu produk itu mestilah melengkap apa yang dituntut oleh Islam sendiri dan mengikut piawaian Biro Kawalan Farmaseutikal Kebangsaan, Kementerian Kesihatan Malaysia (Husain *et al.*, 2012).

Standard Halal ke Atas Barangan Kosmetik dan Farmaseutikal

Selain daripada kesedaran para pengguna mengenai penggunaan produk halal, peranan kerajaan juga penting bagi memastikan sektor halal negara berkembang pesat. Hal ini terbukti apabila kerajaan Malaysia mula mengambil langkah holistik mulai dari tahun 2006 lagi kerana kerajaan percaya barangan ataupun perkhidmatan halal yang disediakan boleh dijadikan suatu sumber yang baru bagi pertumbuhan ekonomi negara. (Husain *et al.*, 2012). Hari ini, Malaysia dilihat sebagai sebuah negara Islam yang progresif kepada masyarakat dunia sama ada masyarakat Islam dan bukan Islam. Hal ini mampu membawa Malaysia ke hadapan dalam membangunkan industri halal kerana ianya terletak secara strategik dalam rantau Asia Pasifik, dengan potensi persekitaran operasi yang kondusif, dasar-dasar negara dan infrastruktur institusi penyelidikan yang cekap seperti Perbadanan Pembangunan Halal (HDC).

Ini dapat dilihat melalui kesungguhan Malaysia dalam memastikan setiap inci keperluan pengguna terutamanya pengguna Islam mematuhi Syariah. JAKIM telah bertanggungjawab memantau dan mengeluarkan persijilan halal untuk pengeluar produk penjagaan individu dan kosmetik melalui Standard Halal MS 2200:2008. Standard ini menggariskan produk kosmetik yang dihasilkan mestilah selamat, tidak membahayakan serta memberi kesan sampingan kepada pengguna. Secara ringkasnya, kosmetik halal adalah produk yang tidak mengandungi dari mana-mana bahagian manusia atau bahan-bahan kandungannya; tidak mengandungi sebarang haiwan yang diharamkan oleh Islam atau yang haiwan yang tidak disembelih mengikut hukum syariah, tidak mengandungi alkohol yang berasal dari minuman keras (khamar), juga tidak tercemar dari najis semasa proses penyediaan, pengilangan, dan penyimpanan (MOSTI, 2008). Hal ini bermaksud produk-produk yang dikeluarkan mempunyai kualiti yang harus diikuti sebelum dipasarkan untuk kegunaan para pengguna terutamanya pengguna Islam.

Secara umumnya, produk Malaysia dipantau di bawah Akta Kawalan Dadah dan Kosmetik 1984, iaitu di bawah kelolaan Biro Kawalan Farmaseutikal Kebangsaan (NPCB). Biro ini bertanggungjawab dalam memastikan setiap produk kosmetik atau produk farmaseutikal di Malaysia itu telah didaftarkan dan dilesenkan sebelum berada di pasaran. Menurut Garis Panduan Kawalan Produk Kosmetik di Malaysia yang mana telah dipinda dari ASEAN Cosmetic Directive (ACD), produk kosmetik merujuk kepada sebarang bahan yang disediakan untuk menggantikan atau mencantikan bahagian luaran badan manusia contohnya epidermis, sistem rambut, kuku, bibir dan organ-organ luaran yang lain. (Pauziah *et al.*, 2009).

Oleh itu, konsep halal kosmetik merangkumi segala aspek sistem pengurusan. Ianya bukan sekadar fokus dalam aspek sesuatu produk itu mengandungi sumber bahan yang halal atau tidak tetapi meliputi semua elemen yang mesti diambil kira seperti prosedur pengilangan, penyimpanan dan juga logistik (Mir *et al.*, 2010). Semua ini telah dikumpulkan dan dijadikan Standard Malaysia iaitu MS 2200:2008. Oleh

itu, untuk produk kosmetik halal, formulasi dan kualiti sesuatu produk itu mestilah melengkap apa yang dituntut oleh Islam sendiri dan mengikut piawaian Biro Kawalan Farmaseutikal Kebangsaan, Kementerian Kesihatan Malaysia (Husain *et al.*, 2012).

Badan Persijilan dan Standard Halal Dunia

Mutakhir ini, kira-kira 122 badan persijilan halal yang telah bergiat aktif di seluruh dunia yang mana ianya terdiri daripada pihak kerajaan atau separa kerajaan, organisasi bukan kerajaan (NGO), pihak yang mewakili masjid tempatan atau pihak daripada persatuan Islam tempatan. Walau bagaimanapun, masih juga terdapat negara-negara yang tidak mempunyai wakil bagi mengesah serta memantau status halal sesuatu produk yang dihasilkan di negara berkenaan. Menyedari akan pertumbuhan dan penambahan permintaan produk halal serta perkembangan industri itu sendiri yang pantas, terdapat keperluan yang mendesak untuk mempunyai satu penanda aras yang sama bagi memastikan kesemua badan-badan atau organisasi yang mengesah menerima pakai garis panduan yang betul dalam proses persijilan halal itu sendiri (Halim & Salleh, 2012). Oleh kerana terlalu banyak jumlah badan-badan yang mengesahkan persijilan halal, maka ia membawa kepada perbezaan penggunaan logo halal yang digunakan dan juga perbezaan standard halal yang digunakan oleh badan-badan dalam mengesahkan halal di dunia.

Potensi Malaysia Menjadi Pusat Rujukan Halal Sedunia

Umum mengetahui bahawa industri halal bukan hanya terhad kepada industri produk yang berasaskan makanan dan minuman semata-mata, malah ia merangkumi sektor yang lebih besar merangkumi farmaseutikal, kosmetik, penjagaan kesihatan, pembungkusan, logistik, perbankan dan kewangan, jentera pemprosesan dan pembungkusan makanan, pelancongan dan bidang-bidang lain di dalam ekosistem industri halal (Meran, 2010).

Dengan terzahirnya penganjuran MIHAS dan mendapat penyertaan dari negara luar seperti Itali, Albania, Belgium, Hong Kong dan Romania (Utusan Malaysia, 2010). Hal ini menjadi petanda bahawa negara luar terutamanya bukan negara Islam mulai menyedari potensi besar dalam industri halal dan ini telah menjadi satu lagi batu loncatan kepada Malaysia selaku tuan rumah kerana dengan penganjuran seperti ini syarikat-syarikat asing melabur dan secara automatik mampu meningkatkan ekonomi negara.

Selain itu, Malaysia merupakan negara pertama di dunia yang membangunkan piawaian makanan halal mengikut standard halal Malaysia MS 1500:2004. Ternyata, Malaysia mempunyai kelebihan dan kepakaran dalam menerajui industri halal dan secara automatiknya ia mampu mengeluarkan standard halal yang boleh diguna pakai di seluruh negara. Menyedari hakikat ini, kerajaan bergerak proaktif telah menubuhkan lapan taman perindustrian pengeluaran produk dan mengalakan para peniaga untuk menyertai industri halal dan menawarkan insentif menarik kepada mereka seperti pengecualian duti import bahan mentah dan faedah istimewa (Nadzir, 2010).

Buktinya perdagangan pasaran halal global mencatat nilai 7.4 trilion setahun dan jumlah penduduk Islam di seluruh dunia yang dianggarkan 1.6 bilion adalah pemangkin kepada perkembangan industri halal. Selain itu, Malaysia dilihat berpotensi menjadi negara rujukan dalam industri halal pada masa hadapan. Ini dapat dilihat apabila Islamic Food and Nutrition Council of America (IFANCA) yang beribu pejabat di Amerika telah menggariskan bahawa, sijil halal bagi sesuatu produk yang masuk ke Amerika hanya diiktiraf jika mempunyai logo halal Malaysia (JAKIM) (IFANCA, 2012).

Persijilan Halal di Malaysia

Di Malaysia, sijil dan logo halal yang dikeluarkan oleh badan yang diberi kuasa oleh kerajaan Malaysia di mana kerajaan mengawal sistem dengan sokongan daripada pelbagai agensi-agensi yang diketuai oleh JAKIM. JAKIM adalah sebuah badan yang memainkan peranan penting dalam usaha persijilan Halal di Malaysia. Sejak tahun 1994 sehingga 2008, JAKIM adalah sebuah badan dilantik mengendalikan proses persijilan dan kini juga terlibat sebagai memantau prosedur standard halal yang dikeluarkan oleh Malaysia. Selain itu, JAIN dan MAIN mempunyai kuasa untuk mengeluarkan sijil halal dan logo untuk pasaran tempatan (JAKIM, 2012).

Sijil halal dikeluarkan mengikut tiga kategori permohonan; 1) Produk/ penggunaan barang, 2) premis makanan, dan 3) rumah penyembelihan. Selain itu, pemeriksaan premis dari segi pemprosesan produk, pengendalian, penyimpanan, dan pengedaran peralatan adalah prosedur wajib sebelum sijil halal diluluskan. Persijilan halal akan dikeluarkan jika prinsip dan prosedur asas dipatuhi dan akan dibatalkan jika didapati ada yang melanggar prosedur-prosedur yang telah ditetapkan. Pada April 2008, kerajaan telah melantik Perbadanan Pembangunan Industri Halal (HDC) sebagai sebuah badan untuk mengendalikan proses persijilan tempatan dan juga antarabangsa (HDC Vibe, 2008). HDC adalah sebuah syarikat swasta yang dimiliki sepenuhnya oleh kerajaan Malaysia. Ia telah ditubuhkan pada tahun 2006 untuk memudahkan projek hab halal Malaysia. Menurut Bernama (2008), memetik kata Datuk Dr Ahmad Zahid Hamidi, Menteri di Jabatan Perdana Menteri ketika itu, menyatakan bahawa transformasi dari JAKIM kepada HDC adalah untuk membantu penyelarasan yang lebih baik, untuk meningkatkan kecekapan proses persijilan halal dan mengelak kekeliruan antarabangsa. Ini akan membantu meletakkan Malaysia sebagai pusat hab Halal global (Ahmad Shahrul, 2008).

Ke Arah Memperkasakan Halal Malaysia

Dalam memastikan Halal Malaysia tidak disalah gunakan, JAKIM sebagai agensi agama yang ulung di negara ini telah memulakan usahanya memartabatkan serta memperkasakan penggunaan Logo Halal Malaysia bermula dari tahun 1974. Ketika ini melalui penubuhan Bahagian Hab Halal, usaha-usaha bagi memastikan produk serta barangan pengguna Islam di negara ini bersih, suci serta selamat digunakan telah giat dilakukan (Buletin Halal, 2009). Langkah ini diambil bagi memenuhi aspirasi negara dalam matlamat menjadikan Malaysia sebagai perdagangan Hab halal utama dunia. Kewujudan Bahagian Hab Halal JAKIM ini dianggap sebagai tulang belakang kepada industri halal dalam menyumbang serta menjana pendapatan ekonomi Malaysia.

Objektif Bahagian Hab Halal JAKIM adalah untuk mengkaji, mengesah, mengawal selia serta memantau produk makanan dan barangan pengguna Islam agar lebih terjamin kesucian, keselamatan dan halal secara lebih efisien dan efektif. Fungsi pengesahan halal dewasa ini lebih bersifat komprehensif meliputi logistik, gudang penyimpanan dan pemasaran terhadap produk dan barangan yang bakal dipasarkan dapat menyakinkan pengguna bahawa produk atau makanan tersebut bersih, selamat serta suci digunakan. Industri halal

merupakan salah satu aktiviti ekonomi yang semakin pesat berkembang dan Malaysia mempunyai potensi pusat makanan halal dunia yang bernilai RM190 billion. Berdasarkan kajian yang dijalankan oleh IPTA tempatan, industri halal berpotensi untuk berkembang berdasarkan permintaan dan keperluan 2 bilion pengguna Muslim seluruh dunia.

Pasaran halal global dianggarkan bernilai AS\$2.1 trilion setahun. Sebagai sebuah negara Islam yang moden, dengan ekonomi terbuka, Malaysia mempunyai kelebihan saingan dalam pembangunan industri halal. Jaringan permintaan pengguna Muslim terhadap produk, barangan dan makanan halal semakin meluas telah merancakkan lagi industri ini bukan sahaja di Malaysia bahkan di serata dunia. Selaras dengan aspirasi kerajaan 1 Malaysia rakyat didahulukan pencapaian diutamakan, JAKIM berhasrat menjadikan pengesahan halal Malaysia sebagai model serta peneraju utama dalam pengeluaran sijil halal sama ada di peringkat nasional mahu pun di arena antarabangsa.

Di samping itu juga, bagi memudahkan perdagangan antara negara ASEAN, beberapa inisiatif telah diambil termasuklah menyeragamkan piawaian standard halal serta logo halal. Hal ini telah mewujudkan suasana integrasi di antara negara yang terlibat yang mana wujudnya kerjasama dalam bertukar-tukar pandangan dan juga kepakaran dalam menentukan sebuah piawaian standard halal yang boleh diguna pakai (Yaakob, 2003). Ironinya, Malaysia masih mengetuai penggunaan piawaian Halal terbaru dengan wujudnya standard halal bagi industri Farmaseutikal.

■3.0 METODOLOGI

Kajian ini berbentuk kualitatif. Kajian yang berfokuskan pencarian maklumat menerusi buku, jurnal, majalah, dan akhbar ini lebih bersifat subjektif. Metode kajian perpustakaan ini dikatakan bersifat subjektif kerana segala informasi yang diperolehi dari media bacaan ini adalah pencetus kepada komunikasi maklumat. Pengkaji akan memikirkan, menganalisa dan memproses segala maklumat yang diperolehi dan mengaitkan dengan makna yang tersurat dan tersirat di dalam teks. Suwanto (2003) juga menyatakan bahawa melalui metode perpustakaan ini pengkaji bakal melahirkan suatu pendekatan dan menemui jawapan bagi setiap objektif yang dinyatakan.

Secara terperinci, langkah-langkah yang di ambil oleh pengkaji untuk meyelesaikan kerangka objektif kajian adalah seperti berikut; pengkaji memulakan kajian dengan mengumpulkan sebanyak mungkin maklumat dan informasi dari buku, journal, sorotan akhbar dan lampiran majalah yang berkaitan dengan tajuk industri halal di Malaysia dan negara-negara luar (Indonesia, Singapura, Thailand dan Brunei), kedua pengkaji akan menyusun segala maklumat yang diperolehi mengikut kategori masing, dan seterusnya membuat perbandingan daripada maklumat yang diperolehi, langkah keempat kajian adalah menganalisa data kajian dengan menyenaraikan persamaan dan perbandingan dan yang terakhir sekali ialah merangka laporan akhir kajian.

■4.0 PENEMUAN DAN PERBINCANGAN

Analisis Standard Piawaian Halal Malaysia–Kelebihan Dan Kekurangan

Selaras dengan matlamat kewujudan Standard Malaysia pada mulanya, iaitu menyediakan perkhidmatan standardisasi dan akreditasi yang kredibel bagi meningkatkan kemajuan ekonomi, memelihara alam sekitar dan kesejahteraan rakyat terutamanya di Malaysia dan diiktiraf dunia amnya. Melihat kepada dunia yang penuh cabaran dan sentiasa berubah mengikut peredaran teknologi terkini, kewujudan Standard Halal Malaysia tetap teguh mengikuti arah yang telah ditetapkan selari dengan visi dan misi untuk mencapai pengiktirafan global. Galakan dan dorongan kerajaan Malaysia terhadap standard dan akreditasi serta menyumbang secara berkesan terhadap pembangunan dan penggalakan standard dan akreditasi demi kebaikan masyarakat sedunia. Jadual satu menjelaskan kelebihan dan kekurangan sistem halal di Malaysia.

■5.0 KESIMPULAN

Perbezaan standard halal bukan sahaja antara negara tetapi juga di setiap negara berikutan kehadiran pelbagai pihak berkuasa dalam menentukan status halal. Demikian menyebabkan kekeliruan dan juga salah faham dalam audit halal dan proses persijilan telah berlaku. Hal ini berlaku akibat daripada perpecahan di antara badan-badan persijilan halal dan rangkaian industri bekalan bahan mentah menjadi perlahan. Kehilangan status halal boleh menyebabkan kerugian yang besar bagi industri yang terlibat seperti industri makanan, produk kesihatan, dan juga industri pembekal daging import. Perusahaan antara yang memahami kesan akibat tidak mempunyai keseragaman dalam penggunaan piawaian halal. Menurut Khairy Jamaluddin, Pengerusi Forum Halal Dunia antara faktor utama yang menjadikan proses perkembangan industri halal bergerak lambat adalah kerana kegagalan mewujudkan standard halal di peringkat global. Bagi menyelesaikan isu di atas standard halal perlu dilaksanakan. Dan antara standard halal yang kukuh strukturnya ialah yang dibangunkan oleh negara Malaysia. Sebagai sebuah negara majoriti Islam dan mempunyai standard piawaian halal yang menyeluruh bukan sekadar dari segi pengeluaran tetapi juga meliputi keseluruhan proses seperti pengilangan, penghantaran, serta penyimpanan. Ini dapat memberi gambaran jelas bahawa Malaysia bukan sahaja menghasilkan standard halal bagi menjaga kemaslahatan pengguna Islam terutamanya tetapi juga komited dalam memastikan standard piawaian halal diterima oleh pengguna bukan Islam di Malaysia khususnya dan di peringkat antarabangsa amnya.

Jadual 1 Standard piawaian di Malaysia

Strength (Kekuatan)	Opportunity (Peluang)
<p>1. Malaysia sebuah Negara Islam yang telah dihormati dan agama Islam merupakan agama rasmi Negara ini.</p> <p>2. Malaysia merupakan pengerusi kepada Negara-negara OIC dan dihormati oleh Negara-negara ASEAN yang lain.</p> <p>3. Mempunyai standard piawaian Halal yang menyeluruh bukan sekadar dari segi pengeluaran tetapi juga meliputi keseluruhan proses seperti pengilangan, penghantaran, serta penyimpanan. Ini dapat memberi gambaran jelas bahawa Malaysia bukan sahaja menghasilkan standard halal bagi menjaga kemaslahatan pengguna Islam terutamanya tetapi juga komited dalam memastikan standard piawaian halal diterima oleh pengguna bukan Islam di Malaysia khususnya dan di peringkat antarabangsa amnya.</p>	<p>1. Menjadi daya saing serta mampu menyumbang dari sudut ekonomi kepada Negara.</p> <p>2. Membuka ruang pelaburan yang besar serta lumayan kepada industri makanan dan barang kegunaan harian. Ini dapat dilihat dari segi strategic perniagaan kepada golongan usahawan dalam menarik dan memasarkan produk mereka kepada para pengguna.</p> <p>3. Menjadi hab Halal Dunia. Hal ini telah dijalankan dengan pelbagai langkah telah diambil bagi mempromosikan Malaysia sebagai hab Halal global antaranya dengan penganjuran Pameran Halal Antarabangsa Malaysia (MIHAS), Fiesta Halal Malaysia (Halal Fest), pembangunan Taman Halal Antarabangsa Malaysia (MIHAP) serta mewujudkan hab Halal di peringkat negeri antaranya di Labuan, Melaka dan Sarawak.</p>
Weakness (Kelemahan)	Treat (Ancaman)
<p>1. Bersaing dengan negara-negara Islam yang lain dalam menentukan kesahihan produk halal.</p> <p>2. Keceragaman standard halal antara Negara-negara Islam . ini kerana setiap Negara mempunyai badan pemantau khas yang telah dilantik oleh kerajaan atau pemerintahan setiap negara dalam memastikan sesuatu produk itu terjamin dan mematuhi syariah.</p> <p>3. Isu integriti halal dalam operasi pengeluaran makanan. Secara komprehensifnya, perkara seperti ini perlu diambil perhatian dari keseluruhan aspek jaringan bekalan makanan halal iaitu dari ladang hingga ke meja makan (farm-to-fork). Hal ini termasuklah individu yang terlibat secara langsung mahupun tidak langsung.</p>	<p>1. Penyalahgunaan logo Halal oleh pengeluar yang hanya mengambil kesempatan untuk memperoleh keuntungan.</p> <p>2. Kurang pemantauan berterusan dari pihak berkuasa yang telah diberi tanggungjawab.</p> <p>3. Negara-negara jiran yang majoriti penduduknya Islam seperti Indonesia dan Brunei. Ini kerana, pemerintahan Negara-negara berkenaan juga nampak akan nilai pelaburan dan industri halal itu sendiri mampu menyumbang kepada peningkatan pendapatan negara. Pada peringkat permulaan, Malaysia yang menjadi pemula penggunaan piawaian standard halal ini tetapi mutakhir ini hampir seluruh negara turut mengeluarkan standard halal masing-masing. Dan ini juga menyebabkan timbul beberapa perbezaan dalam piawaian standard halal.</p>

Rujukan

- Meran, A B. (2010). *Malaysia Hab Kosmetik Halal*. Dalam Utusan Melayu. 9 Jun.
- Mohd Al'Ikhsan, G. & Siti Salwa, M. D. (2014). Penemuan Amalan Standard Halal Di Negara-Negara Asia Tenggara. *International Journal of Islamic and Civilizational Studies*, 1(1).
- Mohd Al'Ikhsan, G., & Siti Salwa, M. S., (2014). Kajian Perbandingan Piawaian Halal antara Malaysia dan Negara Brunei. *Social Sciences Postgraduate International Seminar*. University Science Malaysia. DOI: 10.13140/2.1.2096.3520
- Mohd Noorizzuddin N., (2007). *Penjenamaan Halal Satu Paradigma Baru*. Malaysia. Universiti Sains Islam Malaysia.
- Mustafa Afifi A. H. & Mohd Mahyeddin, M. S. (2012). The Possibility of Uniformity on Halal Standards in Organization of Islamic Countries (OIC) Country. *World Applied Sciences Journal 17 (Towards the Traceability of Halal and Thoyyiban Application)*, 06–10.
- Nadzir, A. A. (2010). *Potensi Malaysia Jadi Pusat Rujukan Halal Sedunia*. Dalam Utusan Melayu. 24 Jun.
- Noorhaslinda Kutub A. R., Noor Haslina M. A., Mohd Nasir N., Rahim, R. & Madziah, Y. (2008). Prospek Masa Depan produk Halal di Terengganu Serta Implikasi terhadap pembangunan Penduduk Setempat. *Working Paper in Islamic Economics and Finance*.
- Nor Aini, I., Mohd Ali, M. N. (2013). Analisis Keprihatinan Pengguna Muslim Terhadap Isu Halal-Haram Produk Melalui Pembentukan Indeks. *Persidangan Kebangsaan Ekonomi Malaysia ke VIII (PERKEM VIII)* "Dasar Awam Dalam Era Transformasi Ekonomi: Cabaran dan Halatuju" Johor Bahru, 7 – 9 Jun 2013.
- Nur Razuan, R., (2010). Kajian ke Atas potensi Sabah Sebagai Hab Halal. *Latihan Ilmiah*. Universiti Malaysia Sabah.
- Nurkumala, A. (2012). *Cabaran Pemakanan Halal, Mendidik Pengguna Bermaklumat*. Portal Institut Kefahaman Islam Malaysia. <http://www.ikim.gov.my/index.php/ms/utusan-malaysia/8504-cabaran-pemakanan-halal-mendidik-pengguna-bermaklumat>
- Portal Rasmi Halal Malaysia (2011). *Takrifan Halal*. Di ambil pada 25/3/2014 dari <http://www.halal.gov.my/v3/index.php/ms/mengenai-pensijilan-halal/takrifan-halal>
- Rusdi, O. & Mas Juliana, M. (2010). Dasar Luar Malaysia Era Dato' Seri Mohd Najib Tun Razak: Keutamaan Dalam Aspek Hubungan Dua Hala. *Political Management and Policies in Malaysia*. Di ambil pada 25/3/2013 dari <http://repo.uum.edu.my/3173/1/S9.pdf>
- Shields, L. & Twycross, A. (2003). The difference between Quantitative and Qualitative Research. *Paediatric Nursing*, 15(9).
- Siti Salwa, M. D., Nurul Izzah, M. & Mohd Al'Ikhsan, G. (2014). The Impact Of Halal Food On Physical And Mental Health. *International Seminar on Islamic Law, Economic, Education and Science Issues*, Dewan Senat, Universiti Teknologi Malaysia. DOI: 10.13140/2.1.1291.4244
- Suwanto, S. A. (2003). *Kajian Pemakai Perpustakaan*. Disampaikan pada Diklat Fungsional TOT Perpustakaan Propinsi Jateng.
- Warta Ekspor (2013). *Peluang Bisnis Produk Halal di Perancis*. Indonesia. Gedung Utama Kementerian Perdagangan.
- Zawanah M., Munir M. S. & Abdul Muhaimin, M. (2008). Halal: Antara Tuntutan Agama dan Strategi Ekonomi. *Seminar Pentadbiran HalEhwal Islam Di Malaysia: Cabaran Semasa dan Perancangan Masa Depan*. 6-7 Ogos 2008. Institute Kefahaman Malaysia, Kuala Lumpur.